

سند شماره ۲۷

مکاتبه رئیس مجلس سنا (سید حسن تقی زاده) با نخست وزیر
(حاجعلی رزم آرا) در باره اعتراض مسئولین مطبوعات به اقدامات
غیرقانونی دولت در تخطی از تصمیمات اتخاذ شده در کمیسیون
منتخب مجلس سنا و پاسخ نخست وزیر

مجلس سنا

اداره: دفتر

شماره: ۴۶۸۱

تاریخ: ۱۳/۱۰/۲۹ [۱۳]

پیوست: دوازده برگ

جناب آقای نخست وزیر

باتوجه به مطالب مربوطه به آقایان ارباب جراید که در مجلس تحصن اختیار
نموده‌اند و مذاکرات در جلسه کمیسیون منتخب از مجلس سنا که عصر روز سه شنبه
پنجم دی ماه با حضور خود جناب عالی تشکیل و مذاکراتی به عمل آمد در نتیجه با
نظر کمیسیون موافقت و وعده فرمودید اشخاص و جرایدی که در توقیف هستند،
البته به استثنای آنها که مخالف استقلال و تمامیت کشور ایران چیزی نوشته باشند^۱
دستور آزادی و رفع مزاحمتشان را صادر فرمائید. این وعده به وسیله کمیسیون مزبور
به آقایان ارباب جراید متحصنین اعلام گردید. اینک به قرار شرحی که اخیراً آقایان
نامبرده جمعاً نوشته‌اند و رونوشت آن را لفاً ملاحظه می‌فرمایند در انجام وعده مزبور
اقدامی نشده و همچنین عده‌ای دیگر از مدیران جراید مراسلاتی به طور فردی هر

یک راجع به کار خود به مجلس سنا نوشته‌اند که رونوشت آنها نیز برای ملاحظه و مزید استحضار عالی لفاً ارسال می‌گردد. در ضمن اظهارات آنان چند فقره مطلب بیشتر مورد توجه است که ذیلاً متذکر و به اطلاع خاطر شریف می‌رسد:

۱- آقای مدیر روزنامهٔ مرد روز در ضمن مطالب خود شکایت نموده که به شهربانی‌های استان‌ها و شهرستانها دستور تلگرافی داده شده که از فروش روزنامه مزبور و انتشار آن جلوگیری نمایند.

۲- آقای مدیر مجلهٔ مهرگان می‌نویسد که روزنامهٔ ایشان کاملاً جنبه فرهنگی دارد و دانش آموزانی که در شهرستانها بدون معلم هستند استفاده می‌کنند، معهداً مأمورین شهربانی در چاپخانه از انتشار آن جلوگیری کرده‌اند.

۳- روزنامه کار و شادی شکایت می‌کند که در روز نهم دی ماه (چهار روز بعد از قرار رفع توقیف روزنامه‌ها) مأمورین شهربانی آن روزنامه را توقیف و در تعقیب دستگیری و توقیف مدیر آن روزنامه هستند.

نظر به این که ادامه این وضع صورت مطلوبی ندارد و ناچار بایستی به آن خاتمه داده شود، انتظار دارد به اقتضای صلاحیت توجه بیشتری در این باب مبذول و دستور فرمائید طبق وعده و مذاکراتی که در کمیسیون منتخب مجلس سنا به عمل آمده هر چه زودتر اقدام و نتیجه را به اطلاع مجلس سنا برسانند تا جواباً موجبات اقناع آقایان نامبرده فراهم شود.

رئیس مجلس سنا

[امضاء:] سید حسن تقی زاده

[مهر:] دفتر ارسال مراسلات نخست وزیر

شماره: ۱۶۸۸۳۹

تاریخ: ۲۹/۱۰/۱۳

ساعت: ۱۶

[مهر:] ورود به دفتر نخست وزیر

شماره: ۳۱۰۳۰

تاریخ: ۲۹/۱۰/۱۴

سند شماره ۲۷/۱

نخست وزیر

تاریخ: ۲۹/۱۰/۱۳ [۱۳]

شماره: ۳۱۰۳۰

ریاست محترم مجلس سنا

پاسخ مرقومه شماره ۴۶۸۱-۲۹/۱۰/۱۳ زحمت افزایمی گردد. از وعده و موافقتی که با نظر کمیسیون مربوط به وضع جراید منتخب از نمایندگان مجلس سنا شده بود تاکنون عدول نشده و اشخاص و جرائدی که توقیف بوده‌اند (به استثنای آنانی که مخالف استقلال و تمامیت کشور ایران چیزی نوشته‌اند) رفع مزاحمتشان شده است. راجع به شرحی که آقایان ارباب جراید در باره عمل نشدن به وعده مزبور نوشته‌اند و همچنین چندمطلب شایان توجه که در آن نامه ذکر شده برای مزید استحضار خاطر عالی توضیح می‌دهد:

(۱) روزنامه مرد روز توقیف نشده و به هیچ وجه دستوری برای جلوگیری از فروش آن داده نشده است.

(۲) مجله مهرگان به علت اهانت به رئیس فرهنگ بروجرد، طبق بند ج قانون اصلاح قانون مطبوعات مصوبه اسفند ۲۷ و دستور دادستان طهران توقیف گردیده است و در جریان رسیدگی قضائی در دادگاه است.

(۳) روزنامه‌های کار و شادی و ساسانی به علت اهانت به خاندان سلطنتی طبق بند الف قانون اصلاح قانون مطبوعات و دستور دادستان طهران توقیف شده است.

در خاتمه خاطر عالی را به قسمت اخیر صورت مجلس کمیسیون منتخبه مجلس سنا مورخه ۳۲۹/۱/۲ [۱] معطوف می‌دارد.

(دولت به شرطی این تصمیم را ادامه می‌دهد و رعایت می‌کند که فحش و انتقاد از زندگی خصوصی اشخاص و تشویق به آشوب و انقلاب تحریر و ترویج نشود.)

خواهشمند است دستور فرمایند از تاریخ تشکیل کمیسیون به بعد توجه دقیقی به پاره‌ای از جراید نمایند ملاحظه خواهند فرمود رویه بعضی از جراید با همان سبک سابق ادامه حملات زننده به دولت و انتقاد خصوصی است. به علاوه تحریک به اختلال امنیت و آشوب کماکان ادامه دارد.

نخست وزیر

[امضاء: ناخوانا]

[حاشیه پایین:] پس از صدور پرونده به اطلاعات فرستاده شود.

[امضاء: ناخوانا]

سند شماره ۲۸

سه نمونه مجوز چاپ و نشر روزنامه

وزارت فرهنگ

اداره کل نگارش

شماره ثبت دفتر: ۸۳۶

به موجب قانون مطبوعات و بند (ه) اصلاح قانون مطبوعات، مصوب ۱۲ اسفند ماه ۱۳۲۷، چاپ و انتشار روزنامه به سوی صلح که تعداد چاپ آن ۲۰۰۰ [برگ] و در شهر تهران، در مطبعه نقش جهان باروش اجتماعی - سیاسی - اقتصادی - فکاهی به ترتیب یومیه به چاپ می‌رسد، به مدیریت و مسئولیت آقای شعبان طرفی مانعی ندارد. آقای

شعبان طرفی موظف است رعایت مقررات و قوانین موضوعه را بنماید [و] در موقع تغییر تعداد چاپ و محل و مطبعه، اداره کل نگارش را آگاه سازد.

وزیر فرهنگ

رونوشت برای اطلاع دفتر نخست وزیری ارسال می گردد.

وزیر فرهنگ

[امضاء:] دکتر شمس الدین جزایری

[مهر:] دفتر ارسال مراسلات نخست وزیر

شماره: ۱۶۸۵۹/۹

تاریخ: ۲۹/۱۰/۱۰

ساعت: ۱۷ $\frac{۱}{۲}$

www.KetabFarsi.com

سند شماره ۲۸/۱

وزارت فرهنگ
اداره کل نگارش

شماره ثبت دفتر: ۶۶۲

به موجب قانون مطبوعات و بند (ه) اصلاح قانون مطبوعات، مصوب ۱۲ اسفند ماه ۱۳۲۷، چاپ و انتشار روزنامه پیک جنوب که تعداد چاپ آن ۱۰۰۰ [برگ] و در شهر شیراز، در مطبعه مصطفوی شیراز با روش شاه پرستی و میهن دوستی به ترتیب یومیه به چاپ می‌رسد، به مدیریت و مسئولیت آقای علیقلی ظلی مانعی ندارد. آقای علیقلی ظلی موظف است رعایت مقررات و قوانین موضوعه را بنماید [و] در موقع تغییر تعداد چاپ و محل و مطبعه، اداره کل نگارش را آگاه سازد.

وزیر فرهنگ

رونوشت برای اطلاع دفتر نخست وزیری ارسال می‌گردد.

از طرف وزیر فرهنگ

[امضاء: ناخوانا]

[مهر:] دفتر ارسال مراسلات نخست وزیر

شماره: ۱۶۸۹۳/۹

تاریخ: ۲۹/۱۰/۱۳

ساعت: ۱۷

سند شماره ۲۸/۲

وزارت فرهنگ
اداره کل نگارش

شماره ثبت دفتر: ۸۴۵

به موجب قانون مطبوعات و بند (ه) اصلاح قانون مطبوعات، مصوب ۱۲ اسفند ماه ۱۳۲۷، چاپ و انتشار روزنامه لیب که تعداد چاپ آن ۵۰۰۰ برگ و در شهر تهران در مطبعه رنگین با روش اجتماعی - علمی - سیاسی به ترتیب روزانه به چاپ می‌رسد، به مدیریت و مسئولیت آقای احمد سروش مانعی ندارد. آقای احمد سروش موظف است رعایت مقررات و قوانین موضوعه را بنماید [و] در موقع تغییر تعداد چاپ و محل و مطبعه، اداره کل نگارش را آگاه سازد.

وزیر فرهنگ

رونوشت برای اطلاع دفتر نخست وزیری فرستاده می‌شود.

از طرف وزیر فرهنگ

[امضاء: ناخوانا]

[مهر:] دفتر ارسال مراسلات نخست وزیر

تاریخ: ۲۹/۱۰/۱۸

ساعت: ۱۷ $\frac{۱}{۲}$

سند شماره ۲۹

استفسار نخست وزیر (حاجعلی رزم آرا) از شهربانی کل کشور درباره
کوتاهی اداره آگاهی شهربانی در کشف ناشران روزنامه‌های "مردم" و
"رزم" و گزارش شهربانی در این زمینه

نخست وزیر

تاریخ: ۱۷/۱۰/۲۹ [۱۳]

شماره: ۳۹۸۹/۴

محرمانه

شهربانی کل کشور

تمام سازمانهای مختلف کشور خاصه مجلس سنا و شورای ملی جداً اعتراض دارند که با وجود سازمان شهربانی و کارآگاهی چگونه ممکن است که کوچکترین موفقیتی برای کشف ناشرین روزنامه مردم و رزم حاصل نشده و این روزنامه‌ها با کمال جسارت و راحتی در کلیه کشور منتشر می‌شوند و عموم معتقدند که سازمان شهربانی در وظیفه خود قصور نموده و نمی‌خواهد مرتکبین را تعقیب و دستگیر نماید. لازم است توضیح دهید چه اقداماتی تاکنون در این مورد شده و چرا تا به حال موفقیتی نصیب شهربانی نشده است.

نخست وزیر

سند شماره ۲۹/۱

دفتر نخست وزیر

شهربانی کل کشور راجع به انتشار جراید ظفر - مردم [و] رزم گزارش می دهد: در نتیجه مراقبت مأمورین کراراً انتشار دهندگان نشریه های مزبور در تهران و شهرستانها دستگیر و با پرونده به مقامات صالحه تسلیم و همه روزه این رویه ادامه دارد و مأمورین مربوطه دائماً با این عناصر در مبارزه و عده کثیری از آنان دستگیر شده اند و شهربانی با خدمات دائم شبانه روزی از تعقیب عناصر مضره آنی غفلت نکرده، فقط به علت اشکالات قانونی و عدم وجود وسایل کافی، موفق به اخذ اعتراف از دستگیر شدگان نشده و محل چاپ آنها مکتوم مانده است. به عقیده شهربانی حزب و جمعیت ثابتی [باید] در مقابل این دسته ماجراجو تشکیل داد و با تبلیغات، توده را به طرف خود جلب نمود.

به جای روزنامه مردم که قرار بود در اداره کل دخانیات توزیع شود، روزنامه ظفر، ارگان شورای متحده مرکزی اتحادیه های کارگران توده ای در محل مزبور و نقاط مختلفه شهر توزیع گردیده، یک نسخه از آن که دارای عکس ژنرال یسیم استالین است و از کارمندان دخانیات به دست آمده، در پیوست می باشد.

سند شماره ۳۰

گزارش شهربانی کل کشور به نخست وزیر (حاجعلی رزم آرا) درباره
جلوگیری از انتشار روزنامه‌های منتسب به حزب توده، به انضمام
فهرست روزنامه‌های نامبرده

وزارت کشور
شهربانی کل کشور

تاریخ: ۲۴/۱۰/۲۹ [۱۳]

شماره: ۳۹۶۱۱/۵۴۳۸

۱/۳۲۷۴۵

پیوست: یک برگ

محرمانه - مستقیم

جناب آقای نخست وزیر

محترماً به استحضار می‌رساند. به فرموده قریب به یک ماه است از انتشار جراید منتسب به حزب منحلّه توده و متمایل به چپ که عدّه آنها بالغ بر ۳۶ جریده می‌باشد (اعم از این که طبق مقررات توقیف شده و یا آزاد باشند) جلوگیری و شب و روز برای ممانعت از چاپ جراید مذکور و جراید دیگر به جای آنها عدّه‌ای مأمور به مطابعت مربوطه اعزام ولی اخیراً به مناسبت الغای قانون اصلاح قانون مطبوعات و تخصن عدّه‌ای از مدیران جراید در مجلس، مدیران چاپخانه‌ها که با نویسندگان جراید سابقه و تماس کسبی دارند و جلوگیری از طبع روزنامه به ضرر آنها تمام می‌شود، به عنوان الغای قانون مذکور و آزاد شدن عدّه‌ای از جراید توقیف شده، طبق تصمیم کمیسیون مجلس سنا از ورود مأمورین به چاپخانه ممانعت و از آنها برای عدم طبع جراید، مطالبه یادداشت و دستور کتبی، طبق موازین قانونی نموده و با این اقدام

انجام دستورات صادره [به] وسیله مأمورین مربوطه را دچار اشکال ساخته‌اند. بنابراین مراتب را معروض و جهت جلوگیری از طبع جراید منتسب به حزب منحلۀ توده و متمایل به چپ که طبق مقررات توقیف نشده‌اند کسب آموزش می‌نماید.

رئیس شهربانی کل کشور - سر تیپ دفتری

[امضاء]

[حاشیۀ پائین، به خط رزم آرا:] هنوز قانون مطبوعات به دولت ابلاغ نشده و دولت وظیفه دار است طبق قوانین گذشته عمل کند و از انتشار روزنامه‌های توده‌ای بایستی جلوگیری به عمل آید.

[مهر:] ورود به دفتر محرمانه نخست وزیر

شماره: ۴۰۸۹/۴

تاریخ: ۲۹/۱۰/۲۴

سند شماره ۳۰/۱

۱۰ - مرد روز	۱ - به سوی آینده
۱۱ - کلثوم ننه	۲ - دژ
۱۲ - حاجی بابا	۳ - رنج و گنج
۱۳ - متلک	۴ - گیلان
۱۴ - ضرغام شرق	۵ - خورشید صلح
۱۵ - دهقان	۶ - آذرباد
۱۶ - غوغای آزادی	۷ - نقش ایران
۱۷ - شاهراه	۸ - پیک صلح
۱۸ - فردای تابان	۹ - عالم یهود

۲۸- رگبار	۱۹- نوید آزادی
۲۹- مصلحت	۲۰- نیسان
۳۰- توفیق	۲۱- روزنه
۳۱- ایوان مدائن	۲۲- جرس
۳۲- آیندگان	۲۳- مستحکم
۳۳- شراره	۲۴- آدینه
۳۴- انتقاد	۲۵- چلنگر
۳۵- آرینها	۲۶- فروغ آزادی
۳۶- مهرگان	۲۷- کار و شادی

سند شماره ۳۱

مکاتبه رئیس شهربانی کل کشور (سرتیپ دفتری) با نخست وزیر
(حاجعلی رزم آرا) در باره عدم همکاری ادارات پست و تلگراف با
شهربانی برای جلوگیری از انتشار جرایم توقیف شده و پاسخ
نخست وزیر

وزارت کشور
شهربانی کل کشور

تاریخ: ۲۷/۱۰/۲۹ [۱۳]

شماره: ۱/۳۵۹۲۲/۴۰۲۴۶/۶۰۷۶

محرمانه و مستقیم

جناب آقای نخست وزیر

محترماً به استحضار می‌رساند اخیراً که برای جلوگیری از انتشار جرایم توقیف شده
دستورات لازم به شهربانی‌ها صادر گردیده بعضی از آنها گزارش می‌دهند قسمتی از
این جرایم به وسیله پست به ولایات واصل و ادارات پست محل به عذر این که هرگاه
نشریه توقیف گردد اساساً اداره پست مرکزی در قبول آن امتناع می‌ورزد، در اجرای
دستور صادره به طوری که لازم است تشریک مساعی نمی‌نمایند. مراتب جهت
استحضار خاطر عالی و صدور اوامر مقتضی به عرض می‌رسد.

رئیس شهربانی کل کشور - سرتیپ دفتری

[امضاء]

[حاشیه پایین، اول:] به عرض برسد. ۱۷/۱۰/۱۰

[حاشیه پایین، دوم:] دستور مقتضی داده شد. بایستی با وزارت پست و تلگراف

تماس گرفته و قرار صحیحی برای این کار بگذارید.

[مهر:] دفتر ارسال مراسلات نخست وزیر

شماره: ۳۲۸۴۰/۱

تاریخ: ۲۷/۱۰/۲۹

ساعت: ۱۸

سند شماره ۳۱/۱

نخست وزیر

شماره: ۴۳۸۴۰

تاریخ: ۲۸/۱۰/۱۳۲۹

اداره کل شهربانی - عطف به نامه شماره ۶۰۷۶/۴۰۲۴۶۰/۳۵۹۲۲/۱ مورخ ۲۹/۱۰/۲۷ راجع به جلوگیری از انتشار جرایم توقیف شده بایستی در این خصوص با وزارت پست و تلگراف و تلفن مذاکره و تماس گرفته، قرار صحیحی برای این کار گذارده شود.

نخست وزیر

رونوشت با رونوشت نامه اداره کل شهربانی برای اطلاع و اقدام به وزارت پست و تلگراف فرستاده شود.

نخست وزیر

سند شماره ۳۲

مکاتبة دفتر مخصوص شاهنشاهی با نخست وزیر (حاجعلی رزم آرا)
 درباره تعقیب نویسنده مطالبی علیه محمد رضا پهلوی و خاندان
 سلطنتی در روزنامه «فریاد غرب» و تعقیب مسئولین روزنامه

دفتر مخصوص شاهنشاهی

شماره: $\frac{۲۳۳۷}{[۱۳]۲۹/۱۱/۱}$
 محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

روزنامه فریاد غرب در شماره دوم خود تحت عنوان "اسرار زندگانی سیاسی و داخلی"، نسبت به ذات مقدس اعلی حضرت همایون شاهنشاهی و خاندان مقدس سلطنتی اظهاراتی را شروع کرده و به نشر اکاذیب مبادرت می نماید که لازم است نویسنده آن مورد تعقیب واقع شود. مقرر فرمودند به جناب عالی مراجعه و ابلاغ نمایم به دوایر مربوطه دستور تعقیب صادر و از نتیجه خاطر مبارک ملوکانه را مستحضر دارید.

از طرف رئیس دفتر مخصوص شاهنشاهی

[امضاء:] هیراد

[حاشیه پائین، اول:] آقای دبیران فوراً شرحی هم نوشته شود که اقدام شود.
 [حاشیه پائین، دوم:] دادگستری، فوراً به وزارت عدلیه نوشته شود. ماده ۲۶۹ مکرر و سایر مقررات قانون مجازات عمومی.

[مهر:] ورود به دفتر محرمانه نخست وزیر

شماره: ۴۲۳۶/۴

تاریخ: ۲۹/۱۱/۱

سند شماره ۳۲/۱

دفتر نخست وزیر

شماره عمومی: ۴۲۳۶/۴

تاریخ ثبت: ۲۹/۱۱/۳

فوری - محرمانه

وزارت دادگستری

روزنامه فریاد غرب به مسئولیت بانو خدیویان و علی ساری اصلانی افشار در شماره دوم یکشنبه سوم دی ماه (یک شماره ضمیمه است) در مقاله‌ای به عنوان «اسرار زندگی سیاسی و داخلی محمد رضا شاه پهلوی» مطالب بی اساسی را منتشر نموده. خواهشمند است دستور فرمائید فوراً مسئولین روزنامه نامبرده را به عنوان نشر اکاذیب طبق ماده ۲۶۹ مکرر و سایر مقررات قانون مجازات عمومی تحت تعقیب قرار داده و نتیجه را اعلام فرمایند.

نخست وزیر

[امضاء پیش نویس:]

مهتدی

سند شماره ۳۲/۲

نخست وزیر

تاریخ: ۲۹/۱۱/۱۳ [۱۳]

شماره: ۴۲۳۶/۴

محرمانه

ریاست محترم دفتر مخصوص شاهنشاهی
پاسخ مرقومه ۲۳۳۷ - ۲۹/۱۱/۱ در مورد تعقیب روزنامه فریاد غرب، دستور لازم
به وزارت دادگستری صادر گردید.

نخست وزیر

سند شماره ۳۳

مکاتبات رؤسای مجلسین شورای ملی (رضا حکمت) و سنا
(سیدحسن تقی زاده) و نخست وزیر (رزم آرا) درباره تصویب ماده
واحدۀ قانون لغو کلیۀ قوانین مربوط به مطبوعات، به استثنای قانون
پنجم محرم ۱۳۲۶ قمری

دوره اول مجلس سنا

شماره: ۸۴۱۹

شماره ترتیب چاپ: ۱۲۶

تاریخ: ۱۳۲۹/۱۰/۲۰

ریاست محترم مجلس سنا

در جلسه روز پنجشنبه ۲۹/۱۰/۱۴ طرح قانونی مبنی بر الغاء قوانین مطبوعاتی به
استثناء قانون پنجم محرم ۱۳۲۶ قمری با قید فوریت به مجلس شورای ملی تقدیم و
چون هر دو فوریت و همچنین طرح آن بلافاصله تصویب شده بود، در این جلسه و
جلسات روزهای یکشنبه ۲۹/۱۰/۱۷ و سهشنبه ۲۹/۱۰/۱۹ مطرح و مورد شور واقع
و تصویب گردید. اینک طرح قانونی مزبور برای تصویب مجلس سنا ارسال می گردد.

قانون الغاء قوانین مطبوعاتی به استثنای قانون پنجم محرم ۱۳۲۶ قمری

ماده واحدۀ - کلیۀ قوانین مربوط به مطبوعات به استثنای قانون پنجم محرم
۱۳۲۶ قمری ملغی است. چنانچه قانون جدیدی لازم باشد دولت مکلف است در
ظرف یک ماه لایحه آن را تهیه و به مجلس تقدیم نماید.

این قانون که مشتمل بر یک ماده است در جلسه سه شنبه نوزدهم دی ماه یک هزار
و سیصد و بیست و نه به تصویب مجلس شورای ملی رسید.

رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت

تاریخ چاپ ۲۹/۱۰/۲۴

[حاشیۀ پائین:] ضبط شود. [امضاء: ناخوانا] ۲۹/۱۲/۱۴

سند شماره ۳۳/۱

مجلس سنا

شماره: ۴۷۸۵

تاریخ: ۲۹/۱۱/۳

پیوست: دارد

جناب آقای نخست وزیر

طرح مربوط به الغاء قوانین مطبوعاتی به استثنای قانون پنجم محرم ۱۳۲۶ قمری که پس از تصویب مجلس شورای ملی به مجلس سنا ارسال شده بود، در جلسه روز چهارشنبه ۲۷ دی ماه ۱۳۲۹ به تصویب مجلس سنا رسید. اینک طرح مزبور به ضمیمه ایفاد می گردد.

رئیس مجلس سنا

[امضاء: سید حسن تقی زاده]

[مهر: دفتر ارسال مراسلات نخست وزیر]

شماره: ۱۷۰۵۵/۹

تاریخ: ۲۹/۱۱/۳

سند شماره ۳۳/۲

مجلس سنا

پیوست: ۴۷۸۵

طرح مربوط به الغاء

قوانین مطبوعاتی به استثنای قانون پنجم محرم ۱۳۲۶ قمری

ماده واحده - کلیه قوانین مربوط به مطبوعات به استثنای قانون پنجم محرم ۱۳۲۶ قمری ملغی است. چنانچه قانون جدیدی لازم باشد دولت مکلف است در ظرف یک ماه لایحه آن را تهیه و به مجلس تقدیم نماید.

این طرح که مشتمل بر یک ماده است در جلسه چهارشنبه بیست و هفتم دی ماه یک هزار و سیصد و بیست و نه به تصویب مجلس سنا رسید.

رئیس مجلس سنا

[امضاء: سید حسن تقی زاده]

سند شماره ۳۴

مکاتبات دفتر مخصوص شاهنشاهی و نخست وزیری در مورد طرح
مربوط به الغاء قوانین مطبوعاتی، به استثنای قانون پنجم محرم ۱۳۲۶
قمری، به انضمام فرمان محمدرضا پهلوی دایر بر اجرای آن

دفتر نخست وزیر

شماره عمومی: ۱۰۴۳۳/۱۱

تاریخ نوشتن: ۲۹/۱۱/۳ [۱۳]

تاریخ ثبت: ۲۹/۱۱/۳

ریاست دفتر مخصوص شاهنشاهی

قانون مربوط به الغاء قوانین مطبوعاتی به استثنای قانون پنجم [محرم] ۱۳۲۶
قمری که به تصویب مجلس شورای ملی و در جلسه روز چهارشنبه ۲۷ دی ماه به
تصویب مجلس سنا رسیده است، برای توشیح به صحنه مبارک ملوکانه، به پیوست
ایفاد می گردد.

نخست وزیر

سند شماره ۳۴/۱

دفتر مخصوص شاهنشاهی

نمره: $\frac{۵۸۶۷}{۲۹/۱۱/۹}$
فرمان و قانون

جناب آقای نخست وزیر

در پاسخ نامه شماره (۱۰۴۳۳ - ۱۳۲۹/۱۱/۳) فرمان اجرای قانون مربوط به الغاء قوانین مطبوعاتی به استثنای قانون پنجم محرم ۱۳۲۶ قمری که به تصویب مجلسین شورای ملی و سنا رسیده صادر و به صحت مبارک ملوکانه موشح گردیده و با اصل قانون، به پیوست ارسال می گردد.

از طرف رئیس دفتر مخصوص شاهنشاهی

[امضاء: هیراد]

[مهر:] ورود به دفتر قوانین و فرامین نخست وزیری

شماره: ۱۰۴۴۷/۱۱

تاریخ: ۱۳۲۹/۱۱/۹

[مهر:] دفتر ارسال مراسلات نخست وزیر

تاریخ: ۲۹/۱۱/۹

ساعت: $۱۲\frac{۱}{۲}$

سند شماره ۳۴/۲

دفتر نخست وزیر

شماره عمومی: ۱۰۴۴۷/۱۱

تاریخ ثبت: ۲۹/۱۱/۱۰

وزارت فرهنگ

فرمان همایونی راجع به اجرای قانون مربوط به الغاء قوانین مطبوعاتی به استثنای قانون پنجم محرم ۱۳۲۶ قمری و قانون مزبور که به تصویب مجلسین شورای ملی و سنا رسیده است، ذیلاً ابلاغ می گردد.

اصل فرمان همایونی و قانون در دفتر نخست وزیر است. - نخست وزیر

[امضاء: ناخوانا]

رونوشت برای اداره روزنامه رسمی کشور ارسال می گردد.
رونوشت برای اداره شهربانی کل کشور ارسال می گردد. - نخست وزیر

سند شماره ۳/۳۴

با تأییدات خداوند متعال

ما

پهلوی شاهنشاه ایران

نظر به اصل بیست و هفتم متمم قانون اساسی مقرر می‌داریم:

ماده اول - قانون مربوط به الغاء قوانین مطبوعاتی به استثنای قانون پنجم محرم ۱۳۲۶ قمری که در جلسه بیست و هفتم دی ماه ۱۳۲۹ به تصویب مجلسین سنا و شورای ملی رسیده و منضم به این دست خط است، به موقع اجرا گذاشته شود.
ماده دوم - هیأت دولت مأمور اجرای این قانون هستند.

به تاریخ چهارم بهمن ماه ۱۳۲۹

[امضاء: محمد رضا پهلوی]

سند شماره ۳۵

مکاتبة وزير کشور (امان الله اردلان) با نخست وزير (حاجعلی رزم آرا)
در باره واکنش روزنامه ایزوستیا (چاپ مسکو) به تحصن مدیران جراید
تهران در مجلس شورای ملی

وزارت کشور
اداره سیاسی

تاریخ: ۲۹/۱۱/۱۴ [۱۳]

شماره: ۱۰۵۵۲/م

محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

رونوشت ترجمه روزنامه ایزوستیا چاپ مسکو در باره تحصن مدیران جراید تهران
که از وزارت امور خارجه رسیده، به منظور استحضار به پیوست تقدیم می گردد.

وزیر کشور

[امضاء:] امان الله اردلان

[مهر:] ورود به دفتر نخست وزیر

شماره: ۳۰۵۲۴۰

تاریخ: ۲۹/۱۱/۱۴

سند شماره ۳۵/۱

نخست وزیر

خلاصه نامه وزارت کشور

روزنامه ایزوستیا در باره تحصن مدیران جراید تهران می نویسد:

۳۵ نفر از مدیران جراید تهران که ترک عمارت مجلس شورای ملی را موکول به اجابت درخواستهای زیرین خود نموده اند:

۱- از روزنامه هائی که توسط اولیای امور توقیف گردیده فوراً رفع توقیف به عمل آید.

۲- قانون ارتجاعی درباره مطبوعات لغو شود.

۳- آقای فاطمی مدیر روزنامه باختر [امروز] آزاد شود.

۴- جبران خسارت ناشرین روزنامه ها که مطبوعه آنها مورد حمله قرار گرفته بشود. و نیز از اولیای امور خواستارند که کلیه درخواستهای آنها اجابت گردد.

[حاشیه پایین:] ملاحظه شد.

سند شماره ۳۵/۲

وزارت کشور

رونوشت ترجمه روزنامه ایزوستیا چاپ مسکو

درخواستهای مدیران جراید راجع به فشار و تضییق اولیای امور نسبت به مطبوعات تهران ۲۶ دسامبر (تاس) ۳۵ نفر از مدیران جراید تهران که ترک عمارت مجلس شورای ملی را موکول به اجابت درخواستهای خود نموده‌اند، روز ۲۳ دسامبر نامه‌ای به هیأت رئیسه مجلس سنا فرستاده درخواست کرده‌اند از روزنامه‌هایی که توسط اولیای امور توقیف گردیده‌اند فوراً رفع توقیف به عمل آمده، قانون ارتجاعی درباره مطبوعات که مجلس دوره پانزدهم وضع نموده لغو و فاطمی مدیر روزنامه باخترا امروز که بازداشت شده و همچنین سایر مدیران جراید فوراً آزاد شوند. مدیران جراید ضمن نامه خود نیز درخواست می‌کنند جبران خسارت ناشرین روزنامه‌هایی که مطبوعه آنها مورد حمله قرار گرفته بشود. مأمورینی را که نسبت به مطبوعات تضییق رومی داشتند تحت تعقیب و مجازات قرار بدهند. از مداخله مقامات نظامی در امور مطبوعات و توقیف جراید جلوگیری نمایند و در خاتمه خواستار آنند که توقیف مدیران جراید فقط به موجب رأی محکمه مجاز باشد. درخواستهای فوق از طرف کمیسیون مخصوص مجلس سنا مورد رسیدگی واقع گردید که قرار گذاشت مدیران جراید بازداشت شده باید آزاد و از روزنامه‌ها رفع توقیف به عمل آید. اولیای امور دستور دادند مدیر روزنامه باخترا امروز را آزاد سازند و روزنامه مذکور از ۳۴ دسامبر انتشار یافت و ۲۵ دسامبر هم روزنامه‌های داریا و شاهد منتشر گردید، اما به طوری که روزنامه داد می‌نویسد از روزنامه مترقی به سوی آینده رفع توقیف نشده است.

نمایندگان مطبوعات تهران همچنان در عمارت مجلس شورای ملی باقی مانده‌اند و اظهار داشتند که تصمیم کمیسیون مجلس سنا را کافی نمی‌شمارند و از اولیای امور خواستارند که کلیه درخواستهای آنها اجابت گردد. رونوشت برابر اصل است.

سند شماره ۳۶

گزارش معاون نخست وزیر (مهتدی) درباره لزوم تهیه و تنظیم طرح جدید قانون مطبوعات

نخست وزیر

گزارش

به عرض می‌رسد. در این موقع که الغای قوانین مطبوعاتی به تصویب مجلس شورای ملی رسیده و در آن طرح قید شده: اگر لازم باشد دولت مکلف است قانون جدیدی در ظرف مدت یک ماه تنظیم و پیشنهاد نماید تا جریان طرح مصوبه از مجلس سنا و توشیح ملوکانه و درج در مجله رسمی طی شود. بهتر است طرح قانون جدیدی آماده شود که قبل از انقضای مدت مقرر تقدیم مجلس گردد. در صورت تصویب مقرر فرمایند کمیسیونی با شرکت وزارت فرهنگ و وزارت دادگستری به معیت بنده تشکیل و طرح قانون مطبوعات تهیه و تنظیم گردد. منوط به امر مبارک است.

مهتدی

[امضاء]

[حاشیه پائین:] فوری تهیه شود با ارتباط با دادگستری.

سند شماره ۳۷

گزارش معاون نخست وزیر (مهتدی) درباره تهیه قانون مطبوعات

نخست وزیر

گزارش به عرض برسد

حسب الامر از روز شنبه مشغول تهیه پروژه قانون مطبوعات شده و کمیسیونی از فرهنگ و دادگستری با حضور بنده مشغول بررسی قوانین مختلف است. سه پروژه تا کنون تهیه شده. اولی را نماینده دادگستری و دومی را نماینده فرهنگ تهیه کرده که با شماره ۱ و ۲ علامت گذارده شده ملاحظه می فرمایند. سومی را با اقتباس از قانون فرانسه خود بنده تهیه کرده ام که به شماره ۳ علامت گذارده ام و قابل مطالعه و عرض گزارش حضور ملوکانه هست ولی هیچ کدام قطعی نیست و از مجموع این سه فقره و قانون محرم ۲۶ که در صدر مشروطیت وضع شده یک پروژه کامل تا آخر این هفته تهیه و تقدیم خواهد گردید که به مجلسین داده شود.

مهتدی

[امضاء]

تبصره - بعد از تصویب این قانون انتخاب هیأت منصفه و ترتیب شرکت اعضاء آن در رأی محکمه به طریقی خواهد بود که در قانون موقت هیأت منصفه، مصوب ۱۰ قوس^۱ ۱۳۰۱ مقرر بوده است و اینک مجدداً قوت قانونی پیدا می کند.

ماده ۳ - دادگاه جنایی مطبوعاتی از سه نفر قاضی تشکیل می شود و برای تعیین آنها در حوزه قضایی پایتخت، دیوان کشور هر سه سال یک مرتبه ۱۲ نفر از بین قضاتی که هر یک لا اقل ۱۰ سال سابقه قضاوت داشته باشند انتخاب و به وسیله وزارت دادگستری به مجلس شورای ملی پیشنهاد می کند و مجلس از بین آنها سه نفر را به عنوان عضو اصلی و سه نفر را به عنوان عضو علی البدل برای مدت سه سال انتخاب خواهد نمود و در مورد سایر استانها، دیوان کشور ۶ نفر را برای عضو اصلی و علی البدل انتخاب می نماید و قضات انتخاب شده در این مدت قابل عزل و انتقال نیستند.

تبصره - انتخاب قضات در جلسه عمومی رؤسای شعب دیوان کشور به عمل می آید.

ماده ۴ - در هیچ مورد هیچ روزنامه یا مجله را نمی توان قبل از صدور حکم ماهوی محاکمه، توقیف یا تعطیل کرد، مگر در مورد اهانت به اساس دین حنیف اسلام و یا مقام سلطنت عظمی که در دو مورد اخیر نیز دادستان استان از محکمه جنایی تقاضای تشکیل جلسه فوق العاده خواهد کرد تا در ظرف ۴۸ ساعت نسبت به قبول یا رد درخواست دادستان نظر خود را اعلام نماید.

در صورتی که قرار محاکمه مشعر بر قبول درخواست دادستان باشد، محکمه مکلف است با تعیین وقتی که حداکثر از یک هفته تجاوز ننماید، تشکیل جلسه داده، با دعوت هیأت منصفه و اجرای سایر تشریفات، متهم را به محاکمه احضار نماید و متهم مکلف است تا قبل از روز محاکمه وکیل خود را تعیین و در جلسه رسیدگی حاضر کند. عدم حضور اعضای هیأت منصفه در جلسات محاکمه بدون عذر موجه موجب محرومیت از عضویت در هیأت منصفه برای مدت سه سال خواهد بود.

تبصره ۱- در صورت معروف بودن نویسنده، یا در صورت معرفی شدن او از طرف مسئول روزنامه یا مجله، اتهام متوجه نویسنده خواهد بود و مدیر یا ناشر از تعرض مصون هستند.

تبصره ۲- در مورد توقیف روزنامه، در نقاطی که محکمه استان وجود ندارد وظایف دادستان استان را دادستان شهرستان انجام می‌دهد، ولی محاکمه در محکمه استان به عمل می‌آید.

ماده ۵- در مواقعی که قانوناً حکومت نظامی اعلان می‌شود، توقیف روزنامه یا مجله مذکور در ماده ۴ و همچنین تقاضای تشکیل جلسه فوق العاده به وسیله دادستان نظامی انجام خواهد گرفت، ولی بقیه تشریفات دادرسی با دادستان استان و محکمه جنایی دادگستری خواهد بود.

ماده ۶- کلیه قوانین و مقرراتی که با این قانون مغایرت دارد ملغی است.

سند شماره ۳۸/۲

یادداشت

در ماده ۲

الف- اصل بیستم و اصل ۷۹ متمم قانون اساسی رسیدگی در محکمه جنایی، ذکر نکرده است جرایم مطبوعاتی را بدون استثناء نمی‌توان در محکمه جنایی دادگستری مورد رسیدگی قرار داد.

ب- رسیدگی به جنحه و خلاف مطبوعاتی از صلاحیت محکمه جنایی خارج است.

در تبصره ماده ۲

تصور می‌رود مقصود از «قانون موقت هیأت منصفه مصوب ۱۰ قوس ۱۳۰۱» قانون ۲۹ اردیبهشت ۱۳۱۰ می‌باشد.

در ماده ۳

الف - چون مجلس شورای ملی قضات اصلی علی البدل را انتخاب می کند و در ظرف سه سال قابل تغییر نمی باشد، بهتر است برای جلوگیری از هر گونه پیش آمد غیر منتظره، دولت بتواند لا اقل هر موقعی که مقتضی بداند با صدور تصویبنامه، قضات علی البدل را جانشین قضات اصلی نماید.

ب - در آخر ماده ۳ ذکر شده است « در مورد سایر استانها، دیوان کشور شش نفر را برای عضو اصلی و علی البدل انتخاب می نماید » معلوم نیست منظور انتخاب شش نفر برای هر استان یا برای تمام کشور.

در ماده ۴

علاوه بر اهانت به اساس دین اسلام و مقام سلطنت عظمی، موارد تحریک و اقدام بر علیه استقلال و تمامیت مملکت و یا تبلیغ مرام اشتراکی و احزاب غیر قانونی باید اضافه شود.

در تبصره یک ماده ۴

چون در اصل بیستم قانون اساسی تکلیف آن صریحاً معلوم شده است، بهتر است حذف شود و اساساً چون مسئولیت مدیر را در صورت مقیم بودن نویسنده سلب کرده است، مخالف اصل بیستم قانون اساسی می باشد.

سند شماره ۳۹

صورت مجلس کمیسیون متشکله از وزرای کار، دادگستری و فرهنگ و رئیس شهربانی و نماینده نخست وزیر (مهتدی) جهت مطالعه درباره اصلاح قانون مطبوعات، اجرای ماده ۸ قانون مطبوعات، دادرسی مدیران جراید و امتیاز نشر روزنامه و مجلات

نخست وزیر

صورت مجلس

حسب الامر جناب آقای نخست وزیر کمیسیونی برای مطالعه در اطراف مطبوعات و روزنامه‌های منتشره در مرکز، در نخست وزیری تشکیل و با شرکت آقایان وزیر کار و وزیر دادگستری و وزیر فرهنگ و رئیس کل شهربانی و نماینده جناب آقای نخست وزیر (مهتدی) مطالعات لازم به عمل آمده و نتیجه مذاکرات کمیسیون به شرح زیر به عرض می‌رسد.

۱- در باب اصلاح قانون مطبوعات نظر کمیسیون بر این است که فعلاً از طرف دولت هیچ گونه اقدامی صلاح نیست. در صورتی که جناب آقای نخست وزیر صلاح بدانند به وسیله معاون پارلمانی با بعضی از نمایندگان موافق صحبت شود که خود آنها طرحی برای اصلاح بندها از ماده واحده قانون اصلاح مطبوعات تهیه و در مجلس طرح نمایند، مشروط بر این که قبلاً نظر نمایندگان مجلس جلب شود.

۲- در مورد اجرای ماده ۸ قانون مطبوعات ۱۳۲۶ قمری، برای نظارت مطبوعات نظر کمیسیون بر این شد که یک نماینده از وزارت فرهنگ، یک نماینده از وزارت کشور و یک نماینده از طرف جناب آقای نخست وزیر در وزارت فرهنگ یا وزارت کشور (هریک مورد تصویب قرار گیرد) مواد قانون را اجرا نمایند.

۳- راجع به دادرسی مدیران جراید که روزنامه آنها توقیف شده، چون کمیسیون تشخیص داد ادامه توقیف ممکن است سوء اثر بکند، دادگستری باید هر چه زودتر

تکلیف متخلفین را از طریق قانون تعیین و مجازات اشخاصی که از اصول قانون منحرف شده‌اند هر چه زودتر تعیین و به اطلاع عامه برسانند و هم چنین در اجرای قانون من بعد اگر مدیر روزنامه یا نویسنده مبادرت به هتک حرمت یا توهین نمود، در توقیف متهم نیز هیچ گونه اغماض و مسامحه به عمل نیاید و در صورتی که جناب آقای نخست وزیر صلاح بدانند با صدور اعلامیه و پند و اندرز از طرف دولت، کلیه جرایم توقیف شده آزاد گردد تا عکس العمل آن در جامعه مطبوعات مجدداً بررسی شود.

۴ - نسبت به تقاضاهای امتیاز در آینده، نظر کمیسیون بر این است که وزارت فرهنگ برای هر تقاضایی بر طبق دستور قانون مفاد ماده ۶ قانون مطبوعات، به خصوص شرط سن و شرط حسن شهرت و عدم محکومیت را دقیقاً بررسی و به خصوص رأساً از ادارات شهربانی و دادگستری بخواهد و مراقبت دقیق نماید که بدون احراز شرایط قانونی در آینده، اجازه نشر روزنامه به کسی داده نشود و هم چنین نسبت به اجازه‌هایی که بعد از تصویب قانون اخیر داده شده تجدیدنظر نماید که آیا شرایط قانونی ملحوظ شده است یا نه و هم چنین روزنامه‌ها و نشریه‌هایی که بر خلاف قانون به اشخاص داده شده که از خزانه دولت حقوق می‌گیرند و یا بعد از اخذ اجازه یک سال گذشته و تاکنون منتشر نشده است، لغو گردد.

[امضاء دو نفر: ناخوانا]

سند شماره ۰۸

گزارش واصله به نخست وزیری درباره طرح پیشنهادی نمایندگان جبهه ملی راجع به مطبوعات، با امضای چهل نفر از نمایندگان مجلس

۱۰ بهمن ۱۳۲۹

گزارش

مأمور ویژه گزارش می دهد به طوری که از افراد نزدیک به جبهه ملی شنیده شده نمایندگان جبهه ملی طرحی راجع به قانون مطبوعات با امضای چهل نفر از نمایندگان تنظیم نموده و در نظر دارند به کمیسیون مطبوعات مجلس شورای ملی ارسال دارند و گفته می شود که طرح مزبور شامل مواد زیر می باشد:

- ۱- امتیاز روزنامه فقط از طرف وزارت فرهنگ داده شود.
- ۲- شهربانی حق و صلاحیت دادن امتیاز را ندارد.
- ۳- صلاحیت اخلاقی مدیر روزنامه بایستی از طرف دادگستری اعلام شود.
- ۴- توقیف جراید از طرف وزارت دادگستری و با تصویب مجلس شورای ملی انجام شود.

- ۵- برای محاکمه مدیر روزنامه، حداکثر ۲۴ ساعت مدت مقرر شود و پس از ۲۴ ساعت با تعیین تکلیف قطعی مجدداً روزنامه منتشر گردد.

سند شماره ۴۱

نامه مدیر روزنامه ملی جوانمرد (دکتر جوانمرد) به رئیس کمیسیون تدوین قانون جدید مطبوعات درباره شرایط و نکات مورد توجه در تدوین قانون مطبوعات

هیأت محترم کمیسیون تدوین قانون جدید مطبوعات

شماره: $\frac{۳۱۰}{[۱۳]۲۹/۱۱/۱۴}$

همان طور که تنفس هوا ضروری بشر است، آزادی عقیده و بیان و قلم نیز از نوامیس خلقت بشری است. با توجه به اوضاع دنیای کنونی و اعلامیه حقوق بشر در حکومت دموکراسی باید هر کسی بتواند منویات ضمیرش را آزادانه نوشته و منتشر نماید. البته اگر خلاف عفت قلم چیزی نوشت و هتاکی کرد طبق مقررات تعقیب و تنبیه می شود. هر گاه مبتذل نوشت و غیر مفید بود بدیهی است خریداری نداشته، خود بخود بین جراید و نشریه های خوب مستهلک خواهد شد و چنانچه خوب و مفید و قابل استفاده بود کمک به سطح فرهنگ عمومی کرده و موجب رشد افکار می شود.

بنابراین هیچ گونه شرایطی شایسته نیست برای انتشار نشریه در نظر گرفته شود مگر آن که جلسه امتحانیه متشکل از دانشمندان و فضلا و ارباب جراید و چند قاضی دادگستری تعیین شود تا با سوژه های مختلف در اطراف اوضاع روز، داوطلبان مقاله نوشته، چنانچه مورد تصدیق هیأت ممتحنه واقع شد مجاز به انتشار نشریه گردد و الا ممنوع شود. ولی باید رعایت نکات زیر حتماً به عمل آید.

۱- مقامات ارتشی ارتش و انتظامی از مداخله در امور مطبوعات ممنوع باشند تا نظایر اعمال جابرانه قبلی تکرار نشود.

۲- ممیز و مشخص اتهامات باید مقام صالحی باشد نه عمال بیسواد شهربانی.

سند شماره ۴۲

مکاتبة علی کمالی (مدیر روزنامه کمالی همدان) با معاون نخست وزیر (هدایت) درباره تدوین قانون جدید مطبوعات

جناب آقای هدایت معاون محترم مقام نخست وزیری دامت بقاءه
با تقدیم احترامات لازمه اخیراً در جراید مرکزی تحت عنوان طرح جدید
قانون مطبوعات خواندیم که کمیسیونی مرکب از آقایان حبیب الله آموزگار، مستشار
دیوان کیفر و هدایت، معاون نخست وزیری و لطف الله ترقی، مدیر مجله ترقی و
مهتدی، سرپرست تبلیغات تشکیل و طرحی تحت هیجده ماده برای قانون
مطبوعات تنظیم شده و به موجب این لایحه مقام علمی را برای صاحب مطبوعات در
حدود متوسطه و سن در هیجده ساله قرار داده. لذا این جانب که مدت بیست و یک
سال در این کشور نامه کمالی را منتشر می‌نماید و صرفاً وظیفه را در این موضوع
"راهنمایی" دانسته، وظیفه خود را دانسته که به استحضار آن جناب که در این
کمیسیون عضویت دارید برسانم، اگر حقیقتاً برای مطبوعات احترام و موقعیت قایل
هستید، چنان که همیشه «ورد زبانها» گردیده که مطبوعات از نظر اهمیت مقامی رکن
چهارم حکومت مشروطه است و دنیای دموکراسی جهان هم مطبوعات را یکی از
ارکان اساسی خود می‌دانند، پس چرا در این موضوع با اهمیت شرایط تشریفاتی از
قبیل ثبت علامت کلیشه یا چاپ دفاتر روزنامه یا تأمین قیمت ده شماره روزنامه قایل
می‌شوید، اما شرایط اساسی که درخور مقام مطبوعات حتماً بایستی باشد رعایت
نمی‌کنید و آن شرایط که اساسی است: اول مقام علمی صاحب مطبوعات است که
حتماً بایستی از نظر مقام علمی دارای گواهی لیسانس یا معادل آن که وزارت فرهنگ
شناخته است باشد و دوم موضوع سن است که در قانون ۲۶/قمری و ۲۷/شمسی
هم سن را حداقل سی سال قرار داده. سوم اعتبار مالی است که باید از بانک ملی ایران

گواهی اعتبار به حداقل به مبلغ یک صد هزار ریال داشته باشد. اگر این مقام مهم در دنیا احترام و موقعیت دارد، پس بایستی از نظر مقام علمی و تجربه در زندگانی هم صاحبان مطبوعات باید دارای مقام شامخی باشند و جوانان هیجده ساله تازه پا به مرحله زندگانی گذاشته و از لحاظ مقتضیات طبیعی در حدود این سن کجا آشنایی به اجتماع و وضعیت محیط و سیاست دنیا حاصل کرده که بتواند این مقام با عظمت را که در حقیقت سمت نمایندگی از افکار جامعه و یا روش دولت را دارد واجد شود. خلاصه گفتار ما روی حق و منطق عقلاء است. اگر در تهیه این طرح جدید احترام به مطبوعات و خدمت به کشور را می خواهید، البته با کمی توجه صحت گفتار ما بر شما معلوم است و بایستی در این طرح جدید سه موضوع اساسی را که یکی سن که حداقل از سی سالگی کمتر نباید باشد. دوم مقام علمی است که حتماً باید گواهی لیسانس یا معادل آن از اجازة‌های اجتهاد از مراجع تقلید مسلم داشته. سوم اعتبار مالی است که او هم با گواهی بانک ملی ایران یا شعب آن تأمین شده باشد. در خاتمه یک ماه پیش این طرح و این نامه را هم به مقام دفتر نخست وزیری ارسال داشته فعلاً هم برای استحضار آن جناب ارسال می دارد.

[امضاء:] علی کمالی

[حاشیه راست:] به ایشان جواب داده شود که تمام این شنیده‌ها، جز تشکیل کمیسیون دروغ است و ابدأ کسی به بچه ۱۸ ساله روزنامه نمی دهد و هنوز هم کار تمام نشده است. ۲۹/۱۱/۲۸

سند شماره ۴۳

مکاتبه دفتر مخصوص شاهنشاهی با نخست وزیر (حاجعلی رزم آرا) درباره گزارش سفیر ایران در ترکیه (محمد ساعد) راجع به قانون مطبوعاتی ترکیه و نحوه جلوگیری از هتاکی روزنامه‌ها و جراید در ترکیه

دفتر مخصوص شاهنشاهی

نمره: ۲۷۰۳
[۱۳]۲۹/۱۲/۳
محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

آقای ساعد سفیر کبیر ایران در ترکیه راجع به قانون مطبوعاتی ترکیه شرحی به دفتر مخصوص اشعار داشته و نتایج مطلوبی که در جلوگیری از هتاکی گرفته‌اند شرح داده و ضمناً اشاره می‌کند که خوب است در ایران هم این موضوع مورد دقت و توجه قرار داده شود. عین گزارش مزبور که طی شماره ۲۳۵۳ است، بر حسب فرمان مطاع مبارک ملوکانه، به پیوست ارسال می‌گردد.

از طرف رئیس دفتر مخصوص شاهنشاهی

[امضاء: هیراد]

[حاشیه پائین، راست:] البته این مقررات خوب است ولی با این مجلس و این اوضاع چه طور می‌شود چنین مقرراتی وضع کرد. قوانین ما از این هزاران بار ملایم تر بود و همه را با تحصن در مجلس از بین بردند. اگر چنین طرحی به مجلس ببریم دوباره غوغا خواهد شد.
[امضاء: ناخوانا] ۲۹/۱۲/۶

[حاشیه پائین، چپ:] آقای محمود هدایت در تهیه قانون جدید از این گزارش استفاده نمایند.

[مهر:] ورود به دفتر محرمانه نخست وزیر

شماره: ۴۷۷۹/۴

تاریخ: ۲۹/۱۲/۵

سند شماره ۴۳/۱

سفارت کبرای شاهنشاهی ایران
آنکارا

نمره: ۲۳۵۳

تاریخ: ۱۳۲۹/۱۱/۱۹

محرمانه

دفتر مخصوص شاهنشاهی

با اینکه در اغلب ممالک متمدن و مترقی دنیا قانون ویژه‌ای برای مطبوعات موجود نمی‌باشد و در قانون مجازات عمومی این قبیل کشورها فصل جداگانه‌ای باز شده، با این همه در مملکت مزبور ارباب جراند و صاحبان قلم از فحش و ناسزاگوئی بی جا و اهانت نسبت به رئیس کشور و دولت و رجال سیاسی و حتی نسبت به افراد عادی اجتناب ورزیده و افکار عمومی را بی جهت مشوش و مغشوش نمی‌نمایند. البته تصدیق خواهند فرمود فحش و ناسزاگوئی و اهانت مختص روزنامه‌نگاران کشورهای است که هنوز رشد سیاسی آنان به درجه کامل نرسیده است. بعضی‌ها روزنامه‌نگاری را وسیله تجارت و نیل به مقامات عالی قرار داده‌اند. موقعی که می‌خواهند قلم به دست گرفته و در مورد مسائل کشور با سختی‌هایی که دچار دولت و ملت شده است قلمفرسائی نمایند قبل از هر چیز منافع و سود شخصی را در نظر گرفته و آنرا بر منافع اجتماعی ترجیح داده و بعد هم برای اینکه روزنامه‌شان خریدار زیاد پیدا نماید، از هر گونه تهمت و ناسزا و اهانت نسبت به اولیاء دولت و زمامداران کشور خودداری نمی‌کنند.

بدیهی است در این قبیل کشورها برای جلوگیری از این نشریات بی جا، وجود قانون مطبوعات هم به نفع ملت و هم به نفع دولت بوده تا از تهمت و ناسزاگوئی ارباب جراند تا اندازه [ای] جلوگیری بعمل آید.

چنانکه در ترکیه امروز طبق قانون مجازات عمومی و قانون مطبوعات فحش و

اهانت و اتهامات بی جا و عاری از حقیقت نسبت به رئیس کشور، مجلس کبیر ملی، هیئت وزراء، نمایندگان مجلس، رؤسای دوائر و کارمندان دولت و افراد بکلی ممنوع است.

ولی با این همه بعضی از مواقع اتفاق می افتد که در جرائد نسبت به رجال دولت و حتی رئیس کشور نیز حملات حقارت آمیز و توهین آور می شود. در این صورت دارنده و نویسنده روزنامه و یا مجله و شخصی که مقاله را نوشته تحت تعقیب قرار گرفته و برای محاکمه به دادگاه جلب می شود.

چنانکه چندی پیش سردبیر و کاریکاتوریست روزنامه قدرت که ارکان حزب ملت می باشد، به مناسبت چاپ کاریکاتوری به نام هجوم به کابینه از طرف دادستانی کل کشور تحت تعقیب قرار گرفته و محکوم به یک سال حبس و شش ماه تبعید به یکی از نقاط دور ترکیه شد. دادستان موظف است در صورت اهانت به رئیس کشور و وزراء و مجلس کبیر ملی بر علیه نویسنده مقاله و سردبیر روزنامه که مقاله حقارت آمیز را نشر نموده است اقامه دعوا نماید. همچنین افراد نیز می توانند با رجوع به دادگاههای معمولی احقاق حق نمایند. محاکمه ارباب جرائد و نویسندگان در دادگاههای معمولی انجام می گیرد.

البته در محافل مطبوعاتی به ندرت دیده می شود که روزنامه نگار و یا نویسنده ای بی جهت به دولت و یا شخص معینی حمله نموده و خود را هنگام دادرسی رسوای عام و خاص نماید. ملت ترکیه نیز از جرائدی که ناسزاگوئی و فحش را پیشه خود ساخته اند منزجر می باشند.

در ماده ۵۹ قانون مجازات عمومی کشور ترکیه چنین ذکر شده است «کسانی که بطور علنی نسبت به رژیم جمهوری - مجلس کبیر ملی - شخصیت معنوی دولت - وزارتخانه ها - نیروی نظامی و تأمینیه دولت و یا شخصیت معنوی عدلیه حملات حقارت آمیزی نموده و بر حیثیت و شئون آنان لطمه وارد سازد، از یک سال تا شش ماه محکوم به حبس می شود. و هم چنین اشخاصی که به قوانین جمهوری ترکیه و تصمیمات مجلس کبیر بطور علنی اهانت کنند، از ۱۵ روز تا ۶ ماه محکوم به حبس و از ۳۰ تا ۱۰۰ لیره محکوم به جزای نقدی می شوند. در بند یک ماده ۳۰ قانون

مطبوعات چنین گفته است «اگر ارباب جرائد و نویسندگان و اشخاص جملاتی بگویند که به حیثیت و شئون اعضاء مجلس کبیر و اعضاء کابینه لطمه وارد ساخته و یا جنبه حقارت آمیز داشته باشد، از ۶ ماه تا دو سال محکوم به حبس و از ۱۰۰ تا ۵۰۰ لیره محکوم به جزای نقدی می شوند.

و اگر نسبت به مأمورین دولتی و هیئت‌های رسمی بعمل آید، از سه ماه تا یک سال محکوم به حبس و از ۵۰ تا صد لیره محکوم به جزای نقدی می شود.»

به موجب ماده ۲۷ قانون مطبوعات اگر نوشته‌ای که به موجب قانون مجازات عمومی نشر آن جرم شناخته شود، در یکی از جراید و مجلات انتشار یابد، مدیر و سردبیر روزنامه و نویسنده مقاله مسئول می باشند، جراید ترکیه نمی توانند بوسیله نشر مقالات تبلیغاتی و یا اخبار، اهالی را به کمونیزم و رژیم سلطنت و خلافت و آشوبگری تشویق و تحریک نمایند، کسانی که بر خلاف این رفتار نمایند، از ۶ ماه تا سه سال محکوم به زندان می شوند.

جراید و مطبوعات با صدور حکم و تصمیم دادگاه از طرف وزارت کشور توقیف می شوند و دادگاهها قبل از شروع محکمه مسئولین، می توانند جراید را توقیف نمایند. نکته جالب توجه این است که قانون مطبوعات ترکیه به مدیر و یا دارنده روزنامه‌ای که روزنامه‌اش توقیف شده است اجازه نمی دهد روزنامه ثانی تحت عنوان و نام دیگری منتشر نماید و حال آنکه در ایران موقعی که روزنامه‌ای توقیف می گردد، فوراً مدیر مسئول روزنامه، روزنامه جدیدی انتشار داده و باز روش سابق خود را تعقیب می نماید. البته در تهیه قانون مطبوعات این نکته مهم را نیز باید در نظر گرفته شود.

البته اولیاء محترم دولت نیز هنگام تهیه قانون جدیدی برای مطبوعات باید قوانین تمام کشورهای متمدن را بررسی و مطالعه نمایند. البته اگر دولت قبل از تسلیم لایحه قانون به مجلس عقاید و افکار شخصیت‌های بین المللی را نیز در نظر بگیرد، آنگاه ارباب جرائد نمی توانند دولت و یا لایحه قانون مطبوعات را تنقید نمایند.

چنانکه دولت جمهوری ترکیه هنگام تهیه لایحه قانون انتخابات، اول قوانین انتخاباتی تمام کشورهای متمدن دنیا را به ترکی ترجمه و تحت استفاده کمیسیون

مربوطه گذاشته و اعضاء کمیسیون نیز که از استادان دانشگاه و حقوق دانان کشور مرکب بود، پس از مطالعه و اتود ترجمه قوانین مزبور، لایحه قانون انتخابات را تهیه و به هیئت وزراء تسلیم نمودند.

دولت نیز رونوشت این لایحه را قبل از تسلیم آن به مجلس به استادان و حقوق دانان مشهور دنیا فرستاده و عقاید و افکار آنان را در مورد لایحه جویا شد و بعد از تعدیل آن برای مذاکره و تصویب به مجلس کبیر ملی آورد.

ترکیه امروز دارای بهترین قانون انتخاباتی جهان می باشد که شالوده آن روی اساس دموکراسی و آزادی و امنیت و اعلامیه حقوق بشر ریخته شده است.

سفیر کبیر - محمد ساعد

[امضاء]

سند شماره ۴۴

طرح پیشنهادی قانون مطبوعات، شامل تألیف، چاپخانه و کتابفروشی، طبع کتاب و رساله، روزنامه، مجله، فوق العاده، اعلامیه، بیانیه، وظایف، اعلانات، جرایم، دادرسی، هیئت منصفه و مقررات مختلفه

قانون مطبوعات

قسمت اول: تألیف

ماده (۱) هر گونه اوراق چاپی از قبیل روزنامه و کتاب و فوق العاده و اعلامیه و بیانیه و همچنین اوراق خطی که متعدد و به منظور انتشار تهیه می شود، تابع مقررات این قانون خواهد بود.

ماده (۲) چاپخانه ها و کلیه وسایلی که بتواند از یک ورق نسخ متعدد تهیه نماید تابع

مقررات این قانون می باشد.

۳) کلیه اشخاصی که شغل رسمی آنها کتاب فروشی است و یا به منظور نشر مبادرت به توزیع کتاب و رساله و امثال آن بنمایند مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

ماده ۴) کسانی که بطور مستقیم یا غیر مستقیم در امر توزیع کتاب و مجله و امثال آن مداخله می نمایند اعم از اینکه منظور آنها انتفاع مادی یا معنوی باشد، مشمول این قانون می باشند.

قسمت دوم: چاپخانه و کتاب فروشی

ماده ۵) چاپخانه باید مشخصات نویسنده و چاپخانه را در آنچه که بطبع می رساند قید نماید.

ماده ۶) کتاب فروش حق ندارد مطبوعاتی را بفروش برساند که نویسنده و مطبعه آن بطور وضوح معرفی نشده باشد مگر کتابهایی که قبل از مشروطیت ایران به طبع رسیده و از جهات دیگر قانونی نیز ممنوع نباشد.

ماده ۷) چاپخانه حق ندارد کتاب و یا اوراق دیگری را که برای طبع و نشر آن ارائه پروانه لازم است بدون ملاحظه پروانه چاپ کند.

ماده ۸) کتاب فروش و کلیه اشخاصی که به منظور نشر، کتب و رسالات را عرضه می دارند، اعم از این که مجانی بوده یا بفروش برسانند، حق ندارند کتب و رسالاتی را که برای طبع و نشر آن تحصیل اجازه ضرورت داشته بدون ملاحظه پروانه اقدام بفروش نمایند.

ماده ۹) متخلفین از مقررات فوق از یک ماه تا یکسال حبس تأدیبی و از پانصد ریال تا پنج هزار ریال جزای نقدی یا به یکی از دو مجازات محکوم می شوند.

قسمت سوم: طبع کتاب و رساله

ماده ۱۰) تألیف و ترجمه کلیه کتب و رسالات به منظور طبع و نشر با رعایت مراتب ذیل آزاد است.

الف - کتب و مجلات و رسالات مربوط^۱ به کلیه مذاهب قبل از طبع باید به تصویب وزارت فرهنگ رسیده و اجازه چاپ تحصیل شود.

ب - کتب و مجلات و رسالات مربوط به مرام‌های مختلفه، اعم از مرام‌های حزبی یا اجتماعی پس از تصویب و اجازه دادستان قابل چاپ و نشر خواهد بود. ماده (۱۱) متخلفین از مقررات ماده ۱۰ به حبس تأدیبی از یک ماه تا یکسال محکوم می‌شوند. بعلاوه کلیه کتب و مجلات و رسالات آنها در مورد بند الف، با دستور وزارت فرهنگ و در مورد بند ب، با دستور دادستان جمع آوری می‌شود.

قسمت چهارم: روزنامه - مجله - فوق العاده - اعلامیه - بیانیه و امثال آن

ماده (۱۲) صاحب امتیاز و مدیر مسئول و سردبیر روزنامه و مجله و امثال آن باید دارای شرایط زیر باشند.

۱ - تابعیت ایران

۲ - داشتن ۳۰ سال تمام سن

۳ - محکوم به جنحه و جنایت نبوده و معروف به فساد اخلاقی نباشند.

۴ - داشتن تحصیلات عالی برای مدیر و سردبیر و تحصیلات متوسطه برای

صاحب امتیاز

ماده (۱۳) کسانی که برای تحصیل امتیاز درخواست می‌نمایند ضمن معرفی مدیر

مسئول و سردبیر، نکات زیر را باید در تقاضانامه کتبی خود تصریح نمایند.

۱ - اسم و مشخصات خود و مدیر مسئول و سردبیر

۲ - اسم روزنامه یا مجله و این که روزانه است یا هفتگی یا ماهانه یا سالانه

۳ - محل اداره و دفتر روزنامه و مجله

۴ - تعیین سبک و روش روزنامه یا مجله که سیاسی است یا علمی یا فکاهی یا

ادبی

۵ - تعیین این که روزنامه به کدام حزب یا دسته یا جماعت یا صنفی منتسب

است.

۶- تعیین ممر مالی و این که از کدام محل و به چه طریق اوضاع مالی روزنامه اداره می شود.

ماده (۱۴) مقررات مربوط به کیفیت صدور امتیاز و آن که از روزنامه و مجله برای هر یک از ادارات و دوائر دولتی و کتابخانه ها و قرائت خانه ها چند نسخه باید فرستاده شود، طبق آئین نامه وزارت فرهنگ تعیین می شود که تهیه و پس از تصویب هیئت دولت قابل اجرا می باشد.

قسمت پنجم: وظایف

ماده (۱۵) مدیر روزنامه و مجله و امثال آن مسئول کلیه مندرجات آن می باشد، مگر این که با امضای صریح دیگری مطلبی درج شده باشد که در این صورت در صورت ارتکاب جرم صاحب امتیاز بعنوان مجرم اصلی و مدیر روزنامه بعنوان معاون جرم تعقیب می شود.

تبصره - روزنامه و مجله و اعلامیه و فوق العاده و بیانیه در حکم واحد بوده و تغییر عنوان مانع شمول مقررات این قانون نخواهد بود.

ماده (۱۶) مدیر روزنامه مختار است مقالات و لوایحی را که نزد او می فرستند اگر مشمول مقررات قانونی نباشد در روزنامه درج کند ولی در صورتی که خلاف قانون باشد درج آن ممنوع است ولو از طرف ادارات رسمی داده شده باشد.

ماده (۱۷) [در] روزنامه هائی که درج اعلانات معمول است، مدیر روزنامه از درج اعلانات رسمی نمی تواند خودداری کند و اجرت طبع از قرار معمول به آنها داده می شود.

ماده (۱۸) هر گاه در روزنامه یا مجله یا امثال آن نسبت به یکی از افراد یا هیئت ها و ادارات دولتی و مجالس تقنینیه و دوائر مربوط به آنها چیزی درج شده و یا سوالی شده باشد، توضیحی که طرف می دهد باید در اولین شماره و در همان ستون و با همان حروفی که مطلب اصلی درج شده، مجاناً درج گردد، مشروط بر اینکه مقاله

جوابیه بیش از نصف^۱ مقاله اصلی نباشد. در صورت تجاوز نسبت به مازاد اجرت طبع از قرار نرخ عادلانه باید تأدیه گردد. و همین ترتیب هر چند نوبت که باشد باید رعایت گردد.

قسمت ششم: اعلانات

ماده (۱۹) چاپ و نشر اعلانات آزاد است لکن اگر مضمون و یا صورت آن طوری باشد که عفت عمومی را جریحه دار نموده و یا اشخاص را دعوت به فساد و یا موجب اختلال امور عمومی گردد، متصدی چاپخانه و اعلان دهنده مسئول شناخته شده و بر حسب موارد، مطابق قوانین کیفری مجازات می شوند.

اعلاناتی که از طرف ادارات دولتی و شهرداری و انجمن های بلدی - ایالتی - ولایتی به طبع می رسد باید روی کاغذ سفید نوشته شود و سایر اعلانات از هر کس و هر جا باشد روی کاغذهای رنگین.

ماده (۲۰) باطل کردن یا دریدن یا کندن اعلانات رسمی دولتی و اعلان انتخابات مجلسین و یا شهرداری ها و انجمن های ایالتی و ولایتی جرم خلافی محسوب است و مرتکب به حبس تکدیری از سه روز تا ۱۰ روز محکوم می شود و هر گاه مرتکب از مستخدمین دولت باشد، به حبس تأدیبی از یک ماه تا ۶ ماه محکوم خواهد شد.

ماده (۲۱) مالکین خانه ها و عمارات و غیره حق دارند از نصب اعلان به در و دیوار متعلق به خود جلوگیری نمایند و هر گاه بدون اجازه کتبی مالک نصب اعلان شود مالک حق برداشتن و محو کردن آن را دارد، جز در مورد احکام و اخطارات و اجرائیه ها و احضاریه های که بر علیه شخص مسکون در آن خانه یا عمارت قانوناً باید الصاق گردد.

ماده (۲۲) روزنامه فروش حق ندارد محتویات روزنامه و یا اسم آن را با صدای بلند اعلام دارد. متخلف از این ماده به سه الی ده روز حبس تکدیری محکوم می شود. هر صاحب امتیاز یا مدیر روزنامه می تواند با اجازه شهرداری دکه برای فروش

روزنامه خود در خیابانها و معابر تهیه و نصب نماید.

قسمت هفتم: جرایم

ماده ۲۳) مدیران جرایم و سردبیران و نویسندگان مقالات و رسالات و امثال آنها از حیث جرائمی که در مورد درج مقالات و سایر نوشتجات روزنامه و غیره مرتکب شوند، مشمول مقررات مذکوره در قانون کیفری همگانی و سایر قوانین جزائی و مقررات کیفری این قانون خواهند بود. به اضافه دادگاه می تواند به اجازه مواد ۸ و ۹ و ۱۵ قانون مجازات عمومی برای مدتی که به موجب قانون مقرر است متهم را از حق روزنامه نویسی محروم نماید و هر گاه مرتکب جرائم در روزنامه و مجلات و امثال آن از مستخدمین دولتی یا بلدی باشند، به اخراج از خدمت نیز محکوم خواهند گردید.

ماده ۲۴) مرتکب توهین به مقام سلطنت و خانواده سلطنتی (پدر - مادر - ملکه «زوجه» اولاد - پادشاه) در صورتی که در روزنامه و مجلات و امثال آن جرم واقع شود، به ۳ ماه الی ۳ سال حبس تأدیبی و ده هزار ریال الی یکصد هزار ریال جزای نقدی محکوم می شود و همین مجازات برای کسانی است که به مذهب رسمی کشور و مبانی مقدسات مذهبی توهین نمایند.

ماده ۲۵) توهین و ناسزا و هتک احترام و شرف و کسر اعتبارات افراد و هیئت ها و مطلقاً هر گونه تخفیف و تحقیر نسبت به آنها با شکایت مدعی خصوصی قابل تعقیب بوده، نویسنده مقاله و همچنین مدیر روزنامه و یا مجله از یازده روز تا ۶ ماه حبس تأدیبی محکوم می شوند - استرداد شکایت قبل از قطعیت حکم موجب موقوفی تعقیب خواهد بود.

ماده ۲۶) توهین و ناسزا و هتک احترام و شرف و کسر اعتبارات بطور کلی و هر گونه تحقیر و تخفیف نسبت به مستخدمین دولت اعم از نخست وزیر یا وزیر و یا سایر مستخدمین دولتی و یا نمایندگان مجلسین و یار و سا و اعضاء دربار سلطنتی و یا رؤسا و اعضاء انجمن های شهرداری و انجمن های ایالتی و ولایتی و شرکتهای و بنگاه های وابسته به دولت و مستخدمین آنها در صورتی که مربوط به شغل آنها باشد